

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA 9B

2. ŘÁDNÝ TERMÍN

C9PBD26C0T02

DIDAKTICKÝ TEST

Počet úloh: 30

Maximální bodové hodnocení: 50 bodů

Povolené pomůcky: psací potřeby

Tento dokument obsahuje zdůvodnění správných řešení jednotlivých úloh didaktického testu.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 1

Když se před lety přemnožil lýkožrout smrkový (brouk žijící pod kůrou stromu), znamenalo to pro naše lesy úplnou zkázu.

1 bod

1 Které z následujících tvrzení je pravdivé?

- ☒ A) Výchozí text je zapsán pravopisně správně.
- B) Výchozí text obsahuje pravopisnou chybu: místo *lýkožrout* má být *líkožrout*.
- C) Výchozí text obsahuje pravopisnou chybu: místo *kůrou* má být *kúrou*.
- D) Výchozí text obsahuje pravopisnou chybu: místo *zkázu* má být *skázu*.

Komentář

- Podstatné jméno *lýkožrout* je příbuzné s vyjmenovaným slovem *lýko*.
- V kořenech domácích slov (např. *kůra* ve významu *povrchová ochranná vrstva kmene*) se píše *ů*. Jiné je slovo *kúra*, které má význam *léčebný proces* (např. *lázeňská kúra*).
- Podstatné jméno *zkáza* je příbuzné s dokonavým slovesem *zkazit*, které je odvozeno od nedokonavého slovesa *kazit* předponou *z-*.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 2–4

<p>(1) V aréně u svého lvince,
po boku malého prince,
král František holdoval hrám.
Kolkolem výkvět Francouzů
a na vysokém ochozu
kruh spanilých dvorních dam.</p> <p>(2) Král pokynul a již
se zvedá mříž
a ve střehu, příkrčený,
lev vbíhá do arény.</p> <p>(3) Král opět kývá,
tu z druhé brány vyběhne
tygr: jen spatří lva,
zařve a již se k němu žene,
bije ocasem doprava doleva,
a krev v bělmu
a tesáky vyceněné,
bázlivě obchází šelmu,
až s vrčením uléhá stranou.</p> <p>(4) Tu panně spanilého líčka
z ochozu spadla rukavička
mezi tygra a lva.</p> | <p>(5) Panna Kunhuta vyzývá
rytíře Delorgese: „Nuže, pane,
když srdce vaše pro mne plane,
jak stokrát odpřisáhl jste,
na důkaz mi ji přineste.“</p> <p>(6) A rytíř, muž neohrožený,
s divokým srdcem a tvrdým čelem,
vbíhá do strašné arény,
do samého středu šelem.
Jasní páni a jasné paní
hrůzou nedýchají ani.</p> <p>(7) A již se bez úhony vrací!
Steré bravo! zaburácí
a ejhle, panna Kunhuta
jej vítá, rázem pohnuta,
v pohledu mnohoslibné ano
a něhu dojemnou.
Leč rukavičku pojednou
jí vmetl do tváře: „Nuže, panno,
vás o dík neprosím se, žel.“
A v okamžení odešel.</p> |
|---|--|

(F. Schiller: Rukavička; upraveno)

2 Které z následujících tvrzení odpovídá výchozímu textu?

- A) Kunhuta ve své promluvě upozornila rytíře Delorgese, že jí už stokrát nabídl přinést rukavičku.
- ☒ B) Rytíř Delorges se po návratu od šelem zachoval ke Kunhutě jinak, než jak ona patrně očekávala.
- C) Kunhuta upustila rukavičku mezi bojující šelmy záměrně, protože si chtěla ověřit, jestli rytíř Delorges umí zápasit.
- D) Rytíř Delorges i Kunhuta nejspíše sledovali dění v aréně z míst bezprostředně sousedících s místem, kde seděl král František.

Komentář

Pravdivost tvrzení uvedeného v možnosti B) dokládá pasáž, která je ve výchozím textu vyznačena barevně.

1 bod

3 Které z následujících tvrzení odpovídá šesté části výchozího textu?

- A) Zatímco rytíř se projevil jako bojácný, diváci byli vyděšení.
- ☒ B) Zatímco rytíř se projevil jako nebojácný, diváci byli vyděšení.
- C) Zatímco rytíř se projevil jako bojácný, diváci byli hrůzostrašní.
- D) Zatímco rytíř se projevil jako nebojácný, diváci byli hrůzostrašní.

Komentář

V posuzované části se píše, že rytíř byl neohrožený (slovo *neohrožený* má význam *odvážný, statečný, nebojácný*) a že diváci hrůzou ani nedýchali (tj. byli vyděšení).

1 bod

4 Které z následujících tvrzení o výchozím textu je pravdivé?

- ☒ A) Jde o poezii, která vykazuje znaky epiky.
- B) Jde o poezii, která nevykazuje znaky epiky.
- C) Nejde o poezii, ale o drama, které vykazuje znaky epiky.
- D) Nejde o poezii, ale o drama, které nevykazuje znaky epiky.

Komentář

Text je psán ve verších, jde tedy o poezii, nikoliv o drama (tj. divadelní hru). Text vykazuje znaky epiky: je založen na ději, konkrétně je zde vyprávěn krátký příběh odehrávající se v aréně se šelmami.

max. 3 body

5 Přiřadte k jednotlivým větám (5.1–5.3) odpovídající tvrzení (A–E).

(Každá věta z podúloh 5.1–5.3 obsahuje přísudek slovesný, který je vyjádřen pouze jedním slovesným tvarem. Žádná možnost z nabídky A–E nesmí být přiřazena vícrát než jednou.)

- 5.1 Od té poslední značně vyčerpávající hádky už je nikdy neviděl. _____
- 5.2 Schůzka s ředitelem byla z neznámých důvodů přesunuta na zítřek. _____
- 5.3 Všechny zásilky z dnešního rána budou neprodleně doručeny adresátům. _____

- A) Tato věta obsahuje sloveso užitě v minulém čase a činném rodě.
- B) Tato věta obsahuje sloveso užitě v minulém čase a trpném rodě.
- C) Tato věta obsahuje sloveso užitě v budoucím čase a činném rodě.
- D) Tato věta obsahuje sloveso užitě v budoucím čase a trpném rodě.
- E) Tato věta obsahuje sloveso užitě v přítomném čase a činném rodě.

Komentář

5.1 A)

Sloveso *nevidět* je ve větě užitě v minulém čase a činném rodě (*neviděl*).

5.2 B)

Sloveso *přesunout* je ve větě užitě v minulém čase a trpném rodě (*byla přesunuta*).

5.3 D)

Sloveso *doručit* je ve větě užitě v budoucím čase a trpném rodě (*budou doručeny*).

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 6

pytlák	chrápat	kancel	češtinář
přibrzdit	anglina	zhloupnout	škrtit
kravín	znejistět	frak	rožnout

max. 3 body

6 Vypište z výchozího textu tři slova, která jsou vždy (tzn. v jakémkoli kontextu) nespisovná.

(Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.)

Komentář

Ve výchozím textu jsou celkem tři nespisovná slova, a to:

- **anglina** (spisovně by bylo *angličtina*)
- **kancel** (spisovně by bylo *kancelář*)
- **rožnout** (spisovně by bylo *rozsvítit*)

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 7–11

(1) Dříve než se na našem území usadil český národ, sídlili zde Keltové. Odhaduje se, že sem přišli již na sklonku 5. století před naším letopočtem.

Keltové zprvu žili ve vesnicích vybudovaných v zemědělsky úrodných oblastech. V 2. století př. n. l. začali zakládat opevněná sídla, aby se mohli lépe chránit. Jedním z nejznámějších jsou Stradonice u Berouna (s rozlohou přibližně 90 hektarů patřily k poměrně velkým sídlům), zhruba o 30 hektarů větší oppidum Závist, ležící poblíž Prahy, bylo prý nejlidnatější.

(2) Keltové nebyli jen obávaní válečníci a skvělí obchodníci, ale i zruční řemeslníci. Kováři vyráběli ze železa rozmanité předměty včetně zbraní, HRNČÍŘI ZHOTOVovali NA HRNČÍŘSKÉM KRUHU KVALITNÍ KERAMIKU. Pozůstatky jedné hrnčířské dílny (šest vypalovacích pecí) byly nalezeny u obce Lhotka nad Labem. V okolí dílny se nacházely tisíce zlomků nádobí – některé ze zbytků misek či pohárů nesly značku svého tvůrce. Keltové si také sami razili zlaté mince zvané statéry (skoro 2kilogramový poklad, čítající téměř 300 těchto mincí, byl nalezen v minulém století u Kolína).

(3) Důležité postavení v keltské společnosti zaujímaly ženy. Bylo-li třeba, vyrazily do boje nebo stanuly v čele klanu a muži jejich rozhodnutí bez problémů přijímali. Keltové žili v sepětí s přírodou, což se odrazilo i v jejich náboženství. Věřili v posmrtný život, a proto příbuzní dávali do hrobů svých blízkých například hliněné nádoby, peníze či zbraně, zkrátka věci, které by zemřelí mohli potřebovat ve svém dalším životě.

V posledním století před naším letopočtem čelili Keltové žijící na našem území jak germánským nájezdům ze severu, tak římskému impériu útočícímu z jihu: tento dvojitý tlak zřejmě vedl k rozpadu keltské společnosti na území Čech. Keltové postupně odcházeli ze svých oppid, až nakonec na přelomu letopočtu z území Čech zmizeli úplně.

Vysvětlivka: oppidum – velké opevněné keltské sídlo

(www.stoplusjednicka.cz; upraveno)

max. 2 body

7 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení (7.1–7.4), zda jednoznačně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N).

	A	N
7.1 Oppidum Závist, ležící nedaleko Prahy, mělo rozlohu větší než 100 hektarů.	☒	☐
7.2 Keltská mince zvaná statér se vyráběla ze zlata a vážila skoro dva kilogramy.	☐	☒
7.3 Keltové obývající naše území byli v 1. století před naším letopočtem terčem útoků ze severu i z jihu.	☒	☐
7.4 Skutečnost, že v keltské společnosti byli nebožtíci pohřbíváni s různými věcmi, např. se zbraněmi, souvisela s vírou Keltů v posmrtný život.	☒	☐

Komentář

Pravdivost/nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou ve výchozím textu vyznačeny příslušnou barvou.

max. 2 body

8 Vypište z první části výchozího textu dvě ohebná slova, která jsou příbuzná se slovem zrození.

(Vlastní jména neposuzujte, nejsou správným řešením. Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.)

Řešení

- národ
- úrodných

9 Ve které z následujících možností je uvedena dvojice slov, jež nejdou v kontextu výchozího textu synonymy?

(První slovo z každé dvojice pochází z výchozího textu a je v něm vyznačeno tučně.)

- A) poměrně – relativně
- B) téměř – bezmála
- C) přijímali – akceptovali
- ☒ D) vedl – usměrňoval

Komentář

- Slovo *poměrně* je v textu užito ve významu *docela, relativně*.
- Slovo *téměř* je v textu užito ve významu *skoro, bezmála*.
- Slovo *přijímat* je v textu užito ve významu *uznávat za správné či vyhovující, akceptovat*.
- Slovo *vést* je v textu užito ve významu *mít něco za následek* (tj. následkem dvojitého tlaku byl rozpad keltské společnosti na území Čech).

1 bod

10 Co vyjadřuje věta podtržená ve výchozím textu?

- A) příčinu, kvůli níž Keltové začali v 2. století př. n. l. zakládat opevněná sídla
- ☒ B) za jakým účelem Keltové začali v 2. století př. n. l. zakládat opevněná sídla
- C) za jakých podmínek Keltové začali v 2. století př. n. l. zakládat opevněná sídla
- D) okolnost, navzdory které Keltové začali v 2. století př. n. l. zakládat opevněná sídla

Komentář

Posuzovaná věta vyjadřuje, že Keltové začali v 2. století př. n. l. zakládat opevněná sídla za účelem lepší ochrany.

1 bod

11 Ve které z následujících možností je významový vztah mezi slovním spojením a slovem nejpodobnější vztahu mezi dvojicí HRNČÍŘSKÝ KRUH – KERAMIKA?

(Každá z posuzovaných možností obsahuje slovní spojení a podstatné jméno. Slovní spojení *hrnčířský kruh* a podstatné jméno *keramika* posuzujte ve významu, v němž jsou užity ve větě zapsané ve výchozím textu velkými písmeny.)

- ☒ A) šicí stroj – oblečení
- B) kuchyňský váleček – dřevo
- C) mikrovlnná trouba – ohřev
- D) umělohmotná přepravka – plast

Komentář

Jak v zadané dvojici, tak v možnosti A) slovní spojení označuje zařízení, s jehož pomocí se vyrábí něco, co je označeno druhým slovem: *keramika* se vyrábí s pomocí *hrnčířského kruhu*; *oblečení* se vyrábí s pomocí *šicího stroje*.

12 Vypište z každé z následujících vět (12.1 a 12.2) základní skladební dvojici.

(Základní skladební dvojice musí být zapsány pravopisně správně.)

- 12.1 Nemocný péči lékaře, pracujícího dlouhé dny bez odpočinku, vůbec neoceníl.
- 12.2 Na domluvené místo se podle očekávání dostavili jak kluci ze sídliště, tak jejich rivalové z nedaleké vesnice.

Řešení12.1 podmět – **nemocný**; přísudek – **neoceníl**12.2 podmět – (jak) **kluci**, (tak) **rivalové**; přísudek – **se dostavili****13 Rozhodněte o každém z následujících větných celků (13.1–13.4), zda je v něm správně zapsána interpunkce (A), nebo ne (N).**

	A	N
13.1 Bohužel musí zůstat doma, kvůli nemoci ačkoliv se na výlet dlouho těšila.	☐	☒
13.2 Vilém tátu dost naštval, protože jednak nenapsal referát, jednak šel za školu.	☒	☐
13.3 Sousedka Anna, milovnice romantických příběhů často tráví večery s knihou.	☐	☒
13.4 Před pěveckým vystoupením žáků základních škol, proběhla recitační soutěž.	☐	☒

Komentář

- 13.1 Chybným zapsáním čárky za slovem *doma* vznikla nesmyslná a negramatická věta (*kvůli nemoci ačkoliv se na výlet dlouho těšila*). Správný zápis interpunkce: *Bohužel musí zůstat doma kvůli nemoci, ačkoliv se na výlet dlouho těšila*.
- 13.2 Souvětí obsahuje tři věty: věta hlavní je od věty vedlejší správně oddělena čárkou; věty vedlejší jsou spojeny dvojitým spojovacím výrazem *jednak – jednak* a jsou od sebe správně odděleny čárkou.
- 13.3 Věta obsahuje přístavek, tj. větný člen, jehož podstatou je to, že jiným způsobem označuje totéž co větný člen předchozí (sousedka Anna = milovnice romantických příběhů). Pokud se přístavek nachází uprostřed věty, odděluje se z obou stran čárkou. Správný zápis interpunkce: *Sousedka Anna, milovnice romantických příběhů, často tráví večery s knihou*.
- 13.4 Čárka za slovem *škol* je nadbytečná, rozvitě příslovečné určení (*před pěveckým vystoupením žáků základních škol*) se od přísudku (*proběhla*) čárkou neodděluje.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 14

Starostka dnes hovořila s hasiči ***** během požáru muzea. Jejich veliteli, ●●●● při zásahu, přislíbila mimořádnou odměnu pro celou jednotku.

14**14.1 Napište náležitý spisovný tvar slova *zasahující*, který patří na první vynechané místo (*****) ve výchozím textu.****14.2 Napište náležitý spisovný tvar slova *zraněný*, který patří na druhé vynechané místo (●●●●) ve výchozím textu.**

(Po doplnění náležitého tvaru musí být příslušný větný celek smysluplný a gramaticky i pravopisně správný.)

Komentář

- 14.1 tvar přídavného jména *zasahující* se musí shodovat s tvarem rozvíjeného podstatného jména *hasič*, které je v textu užito v 7. pádě čísla množného → **zasahujícími**
- 14.2 tvar přídavného jména *zraněný* se musí shodovat s tvarem rozvíjeného podstatného jména *velitel*, které je v textu užito ve 3. pádě čísla jednotného → **zraněnému**

3 body

15 Seřadte jednotlivé části textu (A–F) tak, aby byla dodržena textová návaznost.

- A) Isabelle se v určitém odstupu držela za ní. V jedné z bočních uliček žena zapadla do kavárny. Isabelle ji následovala a sedla si naproti ní. Nenápadně z kabelky vytáhla obálku a pod stolem ji předala ženě. Vtom do kavárny vstoupila dvojice německých vojáků a usadila se kousek od nich.
- B) Isabelle konečně zahlédla tu litinovou lavičku poblíž vstupu do Comédie Française. Kabelka s nebezpečným obsahem jí náhle připadala mnohem těžší. Na čele i na rukou jí vyrazil pot.
- C) Žena zvedla hlavu a odpověděla: „Domnívám se, že bude i nadále slunečno.“ Jakmile Isabelle uslyšela smluvené heslo, začala otevírat kabelku.
- D) „Tady ne, pojdte za mnou,“ zarazila ji žena. Pak rychle vstala a vydala se přes rozlehlé, šterkem posypané prostranství.
- E) Zatímco se snažila uklidnit, k lavičce přišla jakási žena a posadila se. Isabelle se nadechla a vyrazila k neznámé. Když se ocitla těsně vedle ní, pronesla to, co jí řekli: „Myslíte, že dnes budu potřebovat deštník?“
- F) Neznámá se naklonila k Isabelle a zašeptala jí do ucha: „Nevěřte nikomu. Kolaboranti nás s oblibou udávají gestapu.“ A vmžiku byla pryč. Isabelle osaměla. Muž od vedlejšího stolku na ni upřel pronikavý pohled.

(K. Hannahová: *Slavík*; upraveno)

Řešení

- 15.1 **B)**
15.2 **E)**
15.3 **C)**
15.4 **D)**
15.5 **A)**
15.6 **F)**

B) Isabelle konečně zahlédla tu litinovou lavičku poblíž vstupu do Comédie Française. Kabelka s nebezpečným obsahem jí náhle připadala mnohem těžší. Na čele i na rukou jí vyrazil pot. **E)** Zatímco se snažila uklidnit, k lavičce přišla jakási žena a posadila se. Isabelle se nadechla a vyrazila k neznámé. Když se ocitla těsně vedle ní, pronesla to, co jí řekli: „Myslíte, že dnes budu potřebovat deštník?“ **C)** Žena zvedla hlavu a odpověděla: „Domnívám se, že bude i nadále slunečno.“ Jakmile Isabelle uslyšela smluvené heslo, začala otevírat kabelku. **D)** „Tady ne, pojdte za mnou,“ zarazila ji žena. Pak rychle vstala a vydala se přes rozlehlé, šterkem posypané prostranství. **A)** Isabelle se v určitém odstupu držela za ní.

V jedné z bočních uliček žena zapadla do kavárny. Isabelle ji následovala a sedla si naproti ní. Nenápadně z kabelky vytáhla obálku a pod stolem ji předala ženě. Vtom do kavárny vstoupila dvojice německých vojáků a usadila se kousek od nich. **F)** Neznámá se naklonila k Isabelle a zašeptala jí do ucha: „Nevěřte nikomu. Kolaboranti nás s oblibou udávají gestapu.“ A vmžiku byla pryč. Isabelle osaměla. Muž od vedlejšího stolku na ni upřel pronikavý pohled.

1 bod

16 Větný celek: Expozice je doplněna trojrozměrnými modely a také ***** práci záchranářů.

Kterou z následujících možností je nutné doplnit na vynechané místo (***) ve výše uvedeném větném celku, aby byl gramaticky správný?**

- A) přístroji, které je možné vyzkoušet
- B) přístroje, které je možné vyzkoušet
- ☒ C) přístroji, díky nimž je možné si vyzkoušet
- D) přístroje, díky nimž je možné si vyzkoušet

Komentář

Slovo *přístroj* musí být užito v 7. pádě, je totiž součástí několikanásobného větného členu, jehož první složka *modely* je podstatné jméno užité v 7. pádě. Začátek věty vedlejší musí správně navázat na úsek *práci záchranářů*: gramaticky správná je věta *díky nimž je možné si vyzkoušet práci záchranářů*, nikoli věta *které je možné vyzkoušet práci záchranářů*.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 17

Pasáž z učebnice: *Tropický deštný les, jeden z ekosystémů, se vyskytuje v oblastech s dostatečným množstvím srážek (přes 1 500 mm ročně) a s vysokou průměrnou teplotou vzduchu (25–28 °C). Teplotní rozdíly mezi dnem a nocí jsou zde malé (do 6–11 °C). Pro toto prostředí je také typická velká druhová rozmanitost, např. v deštných lesích Amazonie se na ploše 2 km² vyskytuje až 300 různých druhů stromů.*

Eviny výpisky z výše uvedené pasáže:

Tropický deštný les

- ekosystém
- více než 1 500 mm srážek ročně
- průměrná teplota vzduchu: 25–28 °C
- noční teploty: 6–11 °C
- velká druhová rozmanitost

(J. Divíšek a M. Culek: *Biogeografie*; upraveno)

17 Která z následujících možností nejlépe vystihuje jak účel uvedené pasáže z učebnice, tak Eviny výpisky?

- A) Účelem této pasáže je alespoň stručně představit jeden ekosystém. Všechny Eviny výpisky jsou v souladu s informacemi uvedenými v této pasáži.
- B) Účelem této pasáže je pomocí příkladů vysvětlit termín ekosystém. Všechny Eviny výpisky jsou v souladu s informacemi uvedenými v této pasáži.
- ☒ C) Účelem této pasáže je alespoň stručně představit jeden ekosystém. Eviny výpisky nejsou zcela přesné, předposlední odrážka (*noční teploty: 6–11 °C*) totiž není v souladu s informacemi uvedenými v této pasáži.
- D) Účelem této pasáže je pomocí příkladů vysvětlit termín ekosystém. Eviny výpisky nejsou zcela přesné, předposlední odrážka (*noční teploty: 6–11 °C*) totiž není v souladu s informacemi uvedenými v této pasáži.

Komentář

Posuzovaná pasáž z učebnice stručně představuje jeden ekosystém, a to tropický deštný les. Termín *ekosystém* není v textu blíže vysvětlen. Výpisek zapsaný v předposlední odrážce není v souladu s informacemi uvedenými v posuzované pasáži: v textu se píše, že *Teplotní rozdíly mezi dnem a nocí jsou zde malé (do 6–11 °C)*, tj. noční teploty v tropickém deštném lese se zde neuvádějí. Správně by bylo např. *teplotní rozdíly den × noc: do 6–11 °C*.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 18

Starověký Egypt, jedna z nejvýznamnějších starých civilizací, fascinuje lidstvo již od dávných časů. Také já jsem podlehl kouzlu této jedinečné kultury.

Když jsem se loni dozvěděl, že v Praze probíhá výstava o Tutanchamonovi, byl jsem nadšený. Díky své zálibě v četbě encyklopedií jsem věděl, že tělo tohoto panovníka odpočívalo přes tři tisíce let ve zlaté **rakvy** a že klid hrobky **narušily** až roku 1922 jeden neúnavný anglický egyptolog a jeho mecenáš. Jakmile jsem zjistil, že vstupné pro studenty **činní** 270 Kč, což pro mě byla přijatelná částka, neváhal jsem ani minutu a navštívil naši metropoli.

Výstava byla neuvěřitelná. Mezi nejzajímavější exponáty z dané historické éry patřily zlaté pohřební masky či kamenný **sarkofág**. V interaktivní expozici jsem prožil podobné dobrodružství jako oba **oběvitele** panovníkovy hrobky. Celý zážitek umocnila virtuální realita, která mi umožnila přenést se do doby **faraonů**.

(inspirováno texty na program.rozhlas.cz a www.kudyznudy.cz)

max. 4 body

18 Najděte ve výchozím textu čtyři slova, která jsou v něm zapsána s pravopisnou chybou, a napište je pravopisně správně.

(Slova запиšte bezchybně, a to ve stejném tvaru, v němž jsou užita v textu. Podtržené výrazy jsou zapsány správně. Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.)

Komentář

- Podstatné jméno *rakev* se skloňuje podle vzoru *píseň* (v *rakvi* jako v *písni*).
- Pokud je složkou několikanásobného podmětu alespoň jedno podstatné jméno rodu mužského životného, shoda se řídí jím. V příslušné větě z výchozího textu je podmětem *egyptolog a mecenáš*, v koncovce přičestí činného musí být *-i* (*narušili*).

- Činí je tvar slovesa činit.
- Podstatné jméno objevitel má kořen jev a předponu ob-.

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 19–24

TEXT 1

(1) Onoho zářijového rána roku 1860 bylo DEŠTIVO. Pan Button vstal v šest hodin a záhy už ulicemi Baltimoru spěchal k nedaleké Marylandské nemocnici, aby zjistil, zda se v noci nestal otcem. Na chodníku před nemocnicí stál rodinný lékař pan Keene.

„Pane doktore,“ zavolal na něj pan Button, „už se to narodilo?“

(2) Doktor vypadal dost popuzeně: „Vlastně ano, asi před čtyřmi hodinami. Nicméně je to naprostý skandál! Má kariéra je ohrožena! Léčím členy vaší rodiny už dobrých čtyřicet let, ale teď s vámi definitivně končím!“ Nastoupil do kočáru a v tu ránu byl pryč.

(3) Pan Button zůstal stát jako opařený. Muselo se přihodit něco strašného. Nakonec se odhodlal vejít do nemocnice. V recepci oslovil zdravotní sestru: „Jmenuji se Button. Chtěl bych vidět svoje...“

„Jistě. Věřte mi, že se všemi to dost zamávalo!“ procedila sestra. „Pojďte se mnou!“

(4) O patro výš se nacházel nemocniční sál, přezdívaný vřestírna. Linula se z něho kakofonie nářků. Vešli dovnitř a sestra kývla hlavou: „Je tamhle VPRAVO.“

Pan Button se podíval tím směrem. Vedle postýlek, v nichž ležela novorozeňata, seděl malý stařík. Vypadal na sedmdesát a řídké vlasy měl skoro bílé. Upřel na pana Buttona prázdňý pohled, v němž se skrýval zmatek.

„To je nějaký sprostý špitální žert?“ zahřměl pan Button.

„Nikoli, pane Buttone,“ odsekla sestra, „tohle je nepochybně vaše novorozené dítě.“

„Svatá pravda,“ zakňoural stařík, „vím bezpečně, že se jmenuju Button.“

„Vy lžete, jste podvodník!“

„Pane Buttone,“ podotkla sestra, „tohle je opravdu váš syn. A prosím, co nejdřív si ho odveďte domů. Nejlépe ještě dnes dopoledne. Tady zůstat nemůže.“

„Ano, vem mě vocaď pryč,“ přidal se stařík. „Z jekotu těch mimin by jeden ohluch. Oka jsem nezamhouřil. A když jsem prosil o něco k jídlu, sestra mi přinesla láhev mlíka!“

Pan Button zašeptal: „Panebože, co tomu řeknou lidi, že mám takového syna?“

(F. S. Fitzgerald: Podivuhodný případ Benjamína Buttona; upraveno)

TEXT 2

Príslovce typu A vyjadruje nějaký stav a vyskytuje se pouze ve větách bez podmětu (zejména ve spojení se slovesem *být*), např. *Bude mi smutno*.

Príslovce typu B vyjadruje nějakou okolnost a vyskytuje se i ve větách s podmětem (ať už vyjádřeným, či nevyjádřeným), např. *Budu v práci dlouho*.

max. 2 body

19 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení (19.1–19.4), zda jednoznačně vyplývá z TEXTU 1 (A), nebo ne (N).

		A	N
19.1	Alespoň chvíli se v nemocničním sále, přezdívaném vřestírna, nacházelo nejméně pět osob včetně novorozeňat.	☒	☐
19.2	Nemocniční sál, přezdívaný vřestírna, se nacházel v jiném podlaží Marylandské nemocnice než její recepcce.	☒	☐
19.3	Syn pana Buttona si stěžoval na zdravotní sestru, protože mu přinesla pouze jednu láhev mléka, ačkoli on jich očekával víc.	☐	☒
19.4	Doktor Keene byl okolnostmi, za nichž přišel na svět syn pana Buttona, natolik vyveden z míry, že se rozhodl ukončit svou lékařskou praxi.	☐	☒

Komentář

Pravdivost/nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou v TEXTU 1 vyznačeny příslušnou barvou.

max. 2 body

20 Vypište z druhé části TEXTU 1 dva větné členy, a to:

20.1 předmět vyjádřený podstatným jménem;

20.2 předmět vyjádřený zájmenem.

(Vypište pouze požadované větné členy; pokud vypíšete skladební dvojici, např. přívlastek + předmět, bude to považováno za chybu.)

Komentář

Předmět je větný člen, který rozvíjí sloveso nebo přídavné jméno a jehož tvar je tímto slovesem, resp. přídavným jménem řízen.

20.1 **členy** (koho léčím? – členy)

20.2 **s vámi** (s kým končím? – s vámi)

1 bod

21 Které z následujících tvrzení o dvou příslovcích zapsaných v TEXTU 1 velkými písmeny je pravdivé?

(Úlohu řešte na základě definic uvedených v TEXTU 2.)

- A) Jak *deštivo*, tak *vpravo* jsou příslovce typu A.
- B) Jak *deštivo*, tak *vpravo* jsou příslovce typu B.
- ☒ C) *Deštivo* je příslovce typu A, *vpravo* je příslovce typu B.
- D) *Deštivo* je příslovce typu B, *vpravo* je příslovce typu A.

Komentář

Příslovce *deštivo* vyjadřuje nějaký stav a vyskytuje se pouze ve větách bez podmětu, např. *Onoho zářijového rána roku 1860 bylo deštivo*. Příslovce *vpravo* konkretizuje směr a vyskytuje se i ve větách s podmětem, např. *Je tamhle vpravo* (tj. podmět je nevyjádřený).

1 bod

22 Které z následujících tvrzení týkajících se TEXTU 1 je pravdivé?

- A) Z textu vyplývá, že pan Button poprvé spatřil svého syna někdy v září roku 1860 mezi 6. hodinou ráno a polednem, a to den poté, co se jeho syn narodil.
- ☒ B) Z textu vyplývá, že pan Button poprvé spatřil svého syna někdy v září roku 1860 mezi 6. hodinou ráno a polednem, a to tentýž den, kdy se jeho syn narodil.
- C) Pan Button poprvé spatřil svého syna někdy v září roku 1860, a to den poté, co se jeho syn narodil, z textu však nevyplývá, že k jejich prvnímu setkání došlo mezi 6. hodinou ráno a polednem.
- D) Pan Button poprvé spatřil svého syna někdy v září roku 1860, a to tentýž den, kdy se jeho syn narodil, z textu však nevyplývá, že k jejich prvnímu setkání došlo mezi 6. hodinou ráno a polednem.

Komentář

Z textu vyplývá, že syn pana Buttona se narodil v noci kolem druhé hodiny (pan Button vstal v 6 hodin ráno a chvíli poté se dozvěděl, že se jeho syn narodil před čtyřmi hodinami) a že pan Button ho poprvé spatřil tentýž den ráno či dopoledne (zdravotní sestra požaduje, aby si svého syna odvezl *nejlépe ještě dnes dopoledne*).

23 Ve třetí části TEXTU 1 je pětikrát tučně vyznačen výraz *se*. Kolikrát je zde tento výraz předložkou?

- A) pouze jednou
- ☒ B) celkem dvakrát
- C) celkem třikrát
- D) celkem čtyřikrát

Komentář

Předložky jsou v posuzované pasáži vyznačeny zeleně: *Pan Button zůstal stát jako opařený. Muselo **se** přihodit něco strašného. Nakonec **se** rozhodl vejít do nemocnice. V recepci oslovil zdravotní sestru: „Jmenuji **se** Button. Chtěl bych vidět svoje...“ „Jistě. Věřte mi, že **se** všemi to dost zamávalo!“ procedila sestra. „Pojďte **se** mnou!“*

24 Které z následujících tvrzení nejlépe vystihuje promluvu podtrženou v TEXTU 1?

- ☒ A) V této promluvě se pan Button obrací na jednu osobu; s použitím nepřímé řeči lze totéž vyjádřit např. takto: *Pan Button vykřikl, že stařík lže a že je podvodník.*
- B) V této promluvě se pan Button obrací na jednu osobu; s použitím nepřímé řeči lze totéž vyjádřit např. takto: *Pana Buttona napadlo, že stařík lže a že je podvodník.*
- C) V této promluvě se pan Button obrací na dvě osoby; s použitím nepřímé řeči lze totéž vyjádřit např. takto: *Pan Button vykřikl, že sestra lže a že stařík je podvodník.*
- D) V této promluvě se pan Button obrací na dvě osoby; s použitím nepřímé řeči lze totéž vyjádřit např. takto: *Pana Buttona napadlo, že sestra lže a že stařík je podvodník.*

Komentář

V posuzovaném úseku („*Vy lžete, jste podvodník!*“) promlouvá pan Button a obrací se na jednu osobu, a to na staříka, který je jeho novorozeným synem. Pokud by se obracel na dvě osoby, věty v promluvě by byly formulovány jinak, např. by byly spojeny spojkou a byla by v nich nějaká doplňující informace (např. *Madam, vy lžete, a pane, vy jste podvodník!*). To, že pan Button vykřikl, signalizuje užitý vykřičník.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 25–28

V oblasti dnešní západní Indie se před 47 miliony let pohyboval obří tvor. Tento závěr vědci učinili na základě 27 nalezených obratlů plaza, který podle znaleckých odhadů (kompletní kostra totiž není k dispozici) mohl dorůstat i 15 metrů a vážit přes jednu tunu.

Zprvu se paleontologové domnívali, že tyto zkamenělé ostatky, nalezené v roce 2005, patří krokodýlovi, po důkladném očištění nálezu a jeho podrobném prozkoumání však v roce 2024 dospěli k závěru, že jde o nový druh prehistorického hada. Živočicha pojmenovali Vasuki, a to podle bájného hadího krále, který bývá v hinduistických památkách zobrazován obtočený kolem krku boha Šivy.

Mnozí odborníci předpokládají, že ***** extrémní hmotnosti i obřím rozměrům se Vasuki plazil celkem pomalu. Patrně nebyl jedovatý a kořist usmrcoval mocným sevřením. Dosud není známo, kde přesně tento prehistorický had žil (nejspíše v močálech, pravděpodobně ne na stromech). Vědci také diskutují o tom, proč dorůstal do tak gigantických rozměrů: mezi zvažované důvody patří absence přirozených predátorů, tehdejší klimatické podmínky aj.

Mezi největší známé druhy prehistorických hadů se řadí i Titanoboa, jehož kosterní ostatky se našly v severní Kolumbii v roce 2009. Tento údajně 13metrový plaz žil zhruba před 60 miliony let.

(www.novinky.cz, ekolist.cz; upraveno)

max. 2 body

25 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení (25.1–25.4), zda jednoznačně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N).

	A	N
25.1 Vasukiho páteř, čítající celkem 27 obratlů, mohla měřit až 15 metrů.	☐	☒
25.2 Je pravděpodobnější, že prehistorický had Vasuki žil v močálech, než že žil na stromech.	☒	☐
25.3 V prvním desetiletí 21. století byly nalezeny ostatky minimálně dvou prehistorických hadů.	☒	☐
25.4 Vědci zvažují více než dva důvody vysvětlující, proč měl prehistorický had Vasuki tak obří rozměry.	☒	☐

Komentář

Pravdivost/nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou ve výchozím textu vyznačeny příslušnou barvou.

1 bod

26 Které z následujících tvrzení týkajících se vynechaného místa (***) ve výchozím textu je pravdivé?**

- ☒ A) Příslušný větný celek bude gramaticky správný, pokud na toto místo doplníme *vzhledem k*.
- ☐ B) Příslušný větný celek bude gramaticky správný, pokud na toto místo doplníme *s ohledem na*.
- ☐ C) Na toto místo lze doplnit jak *vzhledem k*, tak *s ohledem na*: v obou případech totiž příslušný větný celek bude gramaticky správný.
- ☐ D) Na toto místo nelze doplnit ani *vzhledem k*, ani *s ohledem na*: v obou případech by totiž příslušný větný celek nebyl gramaticky správný.

Komentář

Na vynechané místo patří předložkový výraz, který se pojí se 3. pádem (*hmotnosti i rozměrům* je několikanásobný větný člen, jehož složky jsou užity ve 3. pádě): tomuto požadavku vyhovuje pouze *vzhledem k*. Předložkový výraz *s ohledem na* se pojí se 4. pádem.

1 bod

27 Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se nevyskytuje přídavné jméno skloňující se podle vzoru *jarní*?

- A) **kosterní** ostatky se našly
- B) podle bájného **hadího** krále
- C) **tehdejší** klimatické podmínky
- ☒ D) mnozí odborníci předpokládají

Komentář

Přídavná jména měkká jsou v posuzovaných možnostech vyznačena zeleně.

1 bod

28 **Tvrzení č. 1:** Výchozí text popisuje čtenářům postup při čištění ostatků jednoho prehistorického hada.

Tvrzení č. 2: Ve výchozím textu se vypráví krátký příběh o hadím králi, po němž byl pojmenován jeden prehistorický had.

Je některé z výše uvedených tvrzení pravdivé?

- A) Pravdivé je pouze tvrzení č. 1.
- B) Pravdivé je pouze tvrzení č. 2.
- C) Pravdivé je každé z těchto tvrzení.
- ☒ D) Pravdivé není žádné z těchto tvrzení.

Komentář

Text se zabývá především nálezem jednoho prehistorického hada, hlavní funkcí textu je informovat čtenáře jak o tomto nález, tak o vědeckých závěrech týkajících se tohoto plazu. Součástí textu není ani popis postupu při čištění ostatků prehistorického hada (autor textu pouze konstatuje, že vědci očistili ostatky a poté je podrobně zkoumali), ani stručné vyprávění o hadím králi (autor textu pouze uvádí, jak bývá v hinduistických památkách zobrazován bájný král, po němž byl Vasuki pojmenován).

1 bod

29 Která z následujících vět není zapsána pravopisně správně?

- A) Krystalizace patří mezi základní chemické procesy.
- B) Rytmické bubnování zastínilo hlavní melodickou linku.
- C) Nová mistryně světa poskytla rozhovor jen vybraným médiím.
- ☒ D) **Prymárním** cílem tohoto setkání je informovat občany o aktuální situaci.

30 Přiřadte k jednotlivým definicím (30.1–30.4) příklad (A–F), který patří na vynechané místo (***) v definici.**

(Žádná možnost z nabídky A–F nesmí být přiřazena víckrát než jednou.)

- 30.1 U **slovního tvaru typu I** (např. *telete*, *****) lze i bez kontextu určit, že jde o tvar 2. pádu čísla jednotného, nikoli o tvar 4. pádu čísla jednotného. _____
- 30.2 U **slovního tvaru typu II** (např. *znamení*, *****) nelze bez kontextu určit, o který tvar jde: může to být např. tvar 2. pádu čísla jednotného či tvar 4. pádu čísla jednotného. _____
- 30.3 U **slovního tvaru typu III** (např. *matce*, *****) lze i bez kontextu určit, že jde o tvar čísla jednotného (a to 3. či 6. pádu), nikoli o tvar 1. pádu čísla množného. _____
- 30.4 U **slovního tvaru typu IV** (např. *ruce*, *****) nelze bez kontextu určit, o který tvar jde: může to být např. tvar čísla jednotného (a to 3. či 6. pádu) nebo tvar 1. pádu čísla množného. _____

- A) *bohu*
 B) *hosté*
 C) *zrádci*
 D) *ostrova*
 E) *manžely*
 F) *spisovatele*

Komentář**30.1 D)**

Slovo *ostrov* má v 2. pádě čísla jednotného tvar *ostrova* a ve 4. pádě čísla jednotného má tvar *ostrov*.

30.2 F)

Slovo *spisovatel* má jak v 2. pádě čísla jednotného, tak ve 4. pádě čísla jednotného tvar *spisovatele* (stejný tvar má i ve 4. pádě čísla množného).

30.3 A)

Slovo *bůh* má tvar *bohu* jak ve 3. pádě čísla jednotného, tak v 6. pádě čísla jednotného (v 1. pádě čísla množného má tvary *bozi*, *bohové*).

30.4 C)

Slovo *zrádce* má tvar *zrádci* ve dvou pádech čísla jednotného (konkrétně ve 3. a 6. pádě) a ve třech pádech čísla množného (konkrétně v 1., 5. a 7. pádě).